

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Pwyllgor:	Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol
Dyddiad:	27 Chwefror, 2020
Pwnc:	Gosod Cyllideb 2020/21 (Cyfalaf)
Pwrpas yr Adroddiad:	Ystyried cynigion cyllidebol terfynol ar gyfer 2020/21
Cadeirydd Sgriwtini:	Y Cynghorydd Aled Morris Jones
Aelod(au) Portffolio :	Y Cynghorydd Robin Williams
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones, Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151
Awdur yr Adroddiad:	Anwen Davies, Rheolwr Sgriwtini
Ffôn:	01248 752578
E-bost:	AnwenDavies@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	Amherthnasol

1 – Argymhelliad/ion

Gofynnir i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol gytuno ymateb ffurfiol i'r Pwyllgor Gwaith ar gyllideb gyfalaf y Cyngor ar gyfer 2020/21 (gan ddefnyddio'r cwestiynau sgriwtini allweddol ym mharagraff 4 isod) a chan gymryd i ystyriaeth y sylwadau a wnaed gan y Panel Sgriwtini Cyllid.

2 – Cyswllt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Eraill

Cyswllt uniongyrchol â Chynllun y Cyngor a blaenoriaethau trawsnewid. Bydd ystyriaeth y Pwyllgor o'r cynigion cyllidebol cychwynnol ar gyfer y flwyddyn nesaf yn cynnwys sut mae'r cynigion yn galluogi'r Pwyllgor Gwaith i gyflawni Cynllun y Cyngor a'r rhaglen drawsnewid yn ogystal ag unrhyw risgiau penodol.

3 – Egwyddorion Fel Canllaw ar gyfer Sgriwtini

Er mwyn cynorthwyo Aelodau wrth graffu ar y pwnc:-

3.1 Effaith mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau **[ffocws ar y cwsmer/ dinesydd]**

3.2 Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd **[ffocws ar werth]**

3.3 Edrych ar unrhyw risgiau **[ffocws ar risg]**

3.4 Sgriwtini'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu sicrhau ansawdd **[ffocws ar berfformiad ac ansawdd]**

3.5 Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:

- hirdymor

- atal
- integreiddio
- cydweithio
- cynnwys

[ffocws ar lesiant]

4 – Cwestiynau Sgriwtini Allweddol

Cynigir y cwestiynau allweddol canlynol fel sail ar gyfer ystyriaeth y Pwyllgor o gynigion cyllidebol 2020/21:

- O ystyried yr adnoddau cyfalaf cyfyngedig sydd ar gael, a yw'r Pwyllgor o'r farn bod y rhaglen gyfalaf arfaethedig yn gwneud y defnydd mwyaf effeithiol o ffynonellau cyllid?
- Sut mae cynigion cyfalaf 2020/21 yn galluogi'r Pwyllgor Gwaith i gyflawni Cynllun y Cyngor a'r rhaglen drawsnewid yn y tymor canol, yn ogystal â chydbwysu blaenoriaethau tymor byr?
- Sut mae'r Cyngor wedi paratoi dros y blynyddoedd diwethaf ar gyfer cyllid cyfalaf sy'n prnhau. Beth yw'r risgiau wrth symud ymlaen?
- Ydy'r gyllideb ddrafft yn galluogi'r Cyngor i fanteisio ar gyfleoedd grantiau posibl i gefnogi'r amcanion strategol?

5 – Cefndir / Cyd-destun

1. CYD-DESTUN

1.1 Mae'r gwaith o graffu ar y broses gosod cyllideb wedi datblygu ac aeddfedu dros y blynyddoedd diwethaf, gan osod y seiliau ar gyfer proses well a mwy systematig sy'n seiliedig ar ganlyniadau ac arfer dda. Mewn gwirionedd, mae'r broses yn caniatáu ar gyfer dull mwy systematig o graffu ariannol, fel bloc adeiladu hanfodol ar gyfer rheolaeth a llywodraethiant ariannol cadarn. Mae ein dull o graffu ariannol yn dod i'r amlwg fel model o arfer dda.

1.2 Strategaeth Gyfalaf 2019/20 – 2021/22

Mae Côt Darbodus diwygiedig CIPFA ¹ yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol gynhyrchu strategaeth gyfalaf er mwyn:

- Nodi'r cyd-destun tymor hir y dylid gwneud penderfyniadau ynghylch gwariant cyfalaf a buddsoddi ynddo
- Fel ffordd o sicrhau bod Cynghorau'n gwneud penderfyniadau cyfalaf a buddsoddi yn unol ag amcanion a blaenoriaethau gwasanaeth
- Sicrhau bod awdurdodau lleol yn cymryd ystyriaeth briodol o stiwardiaeth, gwerth am arian, darbodusrwydd, cynaliadwyedd a fforddiadwyedd wrth osod eu rhaglenni cyfalaf.

Mabwysiadwyd strategaeth gyfalaf a rhaglen gyfalaf yr Awdurdod am 2019/20 - 2021/22 gan y Cyngor Llawn ym mis Mai, 2019.² Mae'n nodi'r amcanion, yr egwyddorion a'r fframwaith llywodraethu i sicrhau bod yr Awdurdod yn cymryd penderfyniadau ar wariant cyfalaf a buddsoddi yn unol â Chynllun y Cyngor a blaenoriaethau trawsnewid lleol. Un o egwyddorion sylfaenol y Strategaeth yw

¹ Côt Darbodus Diwygiedig (CIPFA) dyddiedig Medi 2017

² Cyfarfod o'r Cyngor Llawn ar 14 Mai, 2019.

canolbwyntio gwariant cyfalaf ar brosiectau sy'n cynorthwyo'r Cyngor i gyflawni amcanion allweddol Cynllun y Cyngor ac sy'n helpu'r Cyngor i gyflawni ei gyfrifoldebau statudol:

- i. Sicrhau y gall pobl Ynys Môn ffynnu a gwireddu eu potensial tymor hir
- ii. Cefnogi oedolion a theuluoedd bregus i'w cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosib
- iii. Gweithio mewn partneriaeth â'n cymunedau i sicrhau eu bod yn gallu ymdopi'n effeithiol â newid a datblygiadau, gan amddiffyn ein hamgylchedd naturiol

Mae'r Strategaeth hefyd yn nodi'r gwariant cyfalaf posib yn y dyfodol, yn asesu'r effaith ar elfen cyllido cyfalaf y cyfrif refeniw ac yn pennu'r cyllid sydd ar gael i ariannu cynlluniau cyfalaf newydd am y cyfnod 2019/20 - 2021/22. Hefyd, mae'r strategaeth yn nodi'r egwyddorion tymor hir sy'n sail i gynllunio cyfalaf i'r dyfodol.

1.3 Egwyddorion y Strategaeth Gyfalaf

Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn trafod nifer o egwyddorion tymor hir a ddylai fod yn sail i raglen gyfalaf y Cyngor:

- Dylai'r rhaglen gyfalaf flynyddol ganolbwyntio gwariant cyfalaf ar brosiectau sy'n gwneud y cyfraniad mwyaf at y blaenoriaethau allweddol yng Nghynllun y Cyngor am y cyfnod 2017/2022
- Dylid dyrannu cyllid cyfalaf bob blwyddyn i sicrhau buddsoddiad ynn yr asedau cyfredol
- Bydd y Cyngor yn sicrhau'r cyllid cyfalaf allanol mwyaf posib os oes modd gwneud hynny ac os yw'n fforddiadwy
- Blaenoriaethir cyllid cyfalaf hefyd i'w wario ar asedau sydd raid wrthynt i helpu'r Cyngor i gyflawni ei gyfrifoldebau statudol
- Ymrwymiad parhaus i Raglen Ysgolion yr 21ain Ganrif ac i ddefnyddio'r cyllid allanol sydd ar gael yn llawn

1.4 Ffynonellau Cyllido'r Gyllideb Gyfalaf

Ariennir rhaglen gyfalaf flynyddol y Cyngor trwy nifer o ffynonellau cyllid:

- Derbyniadau Cyfalaf
- Cyfraniad gan Refeniw
- Benthycia â Chefnogaeth
- Benthycia Di-gefnogaeth
- Grant Cyfalaf Cyffredinol
- Grantiau Allanol
- Lwfans Atgyweirio Mawr

1.5 Wrth ystyried eu hymateb i'r cynigion cyllidebol terfynol, bydd angen i aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ystyried y cynigion o ran sefyllfa ariannol tymor hirach y Cyngor (ein Cynllun Ariannol Tymor Canol) ac amcanion a blaenoriaethau tymor hir y Cyngor (fel y nodir nhw yng Nghynllun y Cyngor).

2 GOSOD CYLLIDEB Y CYNGOR AR GYFER 2020/21

2.1 Ynghlwm mae adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 ar y cynigion cychwynnol ar gyfer cyllideb 2020/21 (**ATODIAD 1**) a gyflwynwyd i gyfarfod o'r Pwyllgor hwn ar 13 Ionawr, 2020. Mae'r papur yn cyflwyno datganiad ar y sefyllfa mewn perthynas â'r materion a ganlyn:

- Sefyllfa gyllideb gyfalaf gychwynnol y Pwyllgor Gwaith ar gyfer 2020/21
- Lefel y gwariant cyfalaf
- Effeithiau benthyca ar y gyllideb refeniw oherwydd costau cyllido cyfalaf
- Costau refeniw parhaus (fel cynhaliaeth)
- Pwysau cyllidebol
- Risgiau
- Effaith ar y Cynllun Ariannol Tymor Canol a Chynllun y Cyngor

Disgwylir manylion y Setliad Terfynol ar gyfer cyllideb 2020/21 gan Lywodraeth Cymru ar 25 Chwefror. O'r herwydd, bydd yn ofynnol i'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adain 151 gyflwyno adroddiad ar lafar i'r Pwyllgor hwn yn manylu ar y cynigion cyllideb terfynol ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf.

3. SGRIWTINI ARIANNOL – GOSOD CYLLIDEB 2020/21

3.1 Mae sgrwtini ariannol yn llawer mwy nag ychwanegu gwerth at benderfyniadau a wneir gan y Pwyllgor Gwaith. Mae'n ymwneud â sicrhau sgrwtini effeithiol o ran cynllunio, cyflawni a dilyn i fyny'r penderfyniadau allweddol hynny sy'n cael effaith ar drethdalwyr a chymunedau lleol. Dylai sgrwtini felly:

- Ddarparu her effeithiol
- Dal y rheini sy'n gwneud penderfyniadau i gyfrif; a
- Cynorthwyo'r Pwyllgor Gwaith i ddatblygu cyllideb gadarn ar gyfer y flwyddyn i ddod.

4 PANEL SGRIWTINI CYLLID

4.1 Rhoddodd y Panel ystyriaeth i fanylion diweddaraf y cynigion cyllidebol yn ei gyfarfod diwethaf (20 Chwefror, 2020). Bydd crynodeb o drafodaethau'r Panel yn cael ei gyflwyno ar lafar yn y cyfarfod gan y Cynghorydd Dafydd Roberts, Cadeirydd y Panel.

5 Y BROSES AR GYFER YMGYNGHORI Â'R CYHOEDD

5.1 Gwelwyd yr ymarfer ymgynghori yn adeiladu ar y sylfeini cadarn a osodwyd dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf o dan gyfarwyddyd y Cyd-Fwrdd Ymgysylltu ac Ymgynghori a sefydlwyd gyda phartneriaid yn y 3ydd Sector.

5.2 I'r perwyl hynny a chan fod eleni yn flwyddyn unigryw o ran amseriad cyhoeddi'r Setliad Cychwynnol, gwelwyd y broses ymgynghori yn ymgymryd â'r camau canlynol:

- i. Adroddiad cyllidol i bwrpas sylwadau ar wefan y Cyngor
- ii. Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned gan ychwanegu gwahoddiad i bartneriaid
- iii. Fforwm Plant a Phobl Ifanc
- iv. Fforwm Cyllid Ysgolion

Gwelwyd y cyfnod ymgynghori hwn yn rhedeg o 14 Ionawr tan 7 Chwefror, 2020.

Ynghlwm mae adroddiad y Pennaeth Proffesiwn Adnoddau Dynol a Gwasanaeth Trawsnewid sy'n crynhoi prif negeseuon yr ymgynghoriad cyhoeddus diweddar (**ATODIAD 2**).

6 MATERION SGRIWTINI ALLWEDDOL

6.1 Mae proses gosod cyllideb 2020/21 yn rhoi cyfle i Aelodau Etholedig ystyried a herio goblygiadau'r gyllideb gyfalaf ddrafft ac unrhyw risgiau. Derbyniwyd mewnbyn hefyd trwy'r Panel Sgriwtini Cyllid sydd wedi rhoi ystyriaeth fanwl i'r cynigion cyllidebol drafft terfynol. Yn y rhan hon o'r broses, gofynnir yn awr i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol gytuno ar ymateb ffurfiol i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith³ ar gynigion terfynol y Cyngor ar gyfer cyllideb gyfalaf 2020/21 (gan ddefnyddio'r cwestiynau sgriwtini allweddol ym mharagraff 4 uchod).

6 Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb [gan gynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]

Adnabod yr angen am unrhyw asesiadau effaith nes ymlaen yn y broses.

7 – Goblygiadau Ariannol

Mae'r adroddiad hwn yn trafod y broses ar gyfer gosod cyllideb y Cyngor ar gyfer 2020/21, sy'n cynnwys ystyried y cynigion cyllideb terfynol ar gyfer y gyllideb gyfalaf.

8 – Atodiadau:

ATODIAD 1: adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) ar y cyllidebau cyfalaf arfaethedig ar gyfer 2020/21

ATODIAD 2: adroddiad y Pennaeth Proffesiwn Adnoddau Dynol a Gwasanaeth Trawsnewid yn crynhoi negeseuon allweddol o'r ymgynghoriad cyhoeddus a gynhaliwyd yn ddiweddar gan y Cyngor

9 – Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr adroddiad os gwelwch yn dda am unrhyw wybodaeth bellach):

Anwen Davies, Rheolwr Sgriwtini, Cyngor Sir Ynys Môn, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni. LL77 7TW

Dyddiad: 20/02/20

³ Cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 13 Ionawr, 2020

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Adroddiad i:	PWYLLGOR GWAITH
Dyddiad:	13 IONAWR 2020
Pwnc:	CYLLIDEB GYFALAF GYCHWYNNOL 2020/21
Aelod(au) Portffolio:	Y CYNGHORYDD R WILLIAMS
Pennaeth Gwasanaeth:	MARC JONES (EST. 2601)
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	MARC JONES EST. 2601 rmjfi@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	D/b

A - Argymhelliad/Argymhellion a'r Rheswm/Rhesymau

1. PWRPAS YR ADRODDIAD

- 1.1** Rhaid i'r Pwyllgor Gwaith gynnig cyllideb gyfalaf ar gyfer 2020/21, a gyflwynir i'r Cyngor llawn ei chymeradwyo yn ei gyfarfod ar 10 Mawrth 2020.

2. ARGYMHELLION

- Argymell y rhaglen gyfalaf ganlynol ar gyfer 2020/21 i'r Cyngor llawn:-

	Cyf	£'000
Cynlluniau 2019/20 a Ddygwyd Ymlaen	Para 4.1 a Tabl 2	3,294
Adnewyddu / Amnewid Asedau	Para 4.2.2 a Tabl 3	5,158
Prosiectau Cyfalaf Newydd Untro	Para 5.2 a Tabl 4	2,174
Mân Ddaliadau a gyllidwyd o dderbyniadau cyfalaf	Para 5.7	100
Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif	Para 6	9,039
Cyfrif Refeniw Tai	Para 7	17,138
Cyfanswm Rhaglen Gyfalaf a Argymhellir 2020/21		36,903
Cyllidir drwy:		
Grant Cyfalaf Cyffredinol		2,165
Benthyca â Chefnogaeth Cyffredinol		2,364
Derbyniadau Cyfalaf		245
Arian Cyfalaf Wrth Gefn		500
Benthyca â Chefnogaeth - Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif		2,680
Benthyca Di-gefnogaeth - Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif		3,679
Arian CRT Wrth Gefn a Gwarged yn y Flwyddyn		14,228
Benthyca Di-gefnogaeth CRT		250
Grantiau Allanol		7,572
Cyllid 2019/20 a Ddygwyd Ymlaen		3,219
Cyfanswm Cyllid Cyfalaf 2020/21		36,903

- Bod yr arian wrth gefn TAW Hamdden ac unrhyw dderbyniadau cyfalaf posibl o werthiant arfaethedig y cwrs golff yn cael eu hystyried gan y Pwyllgor Gwaith pan gyflwynir y Cynllun Datblygu Darpariaeth Hamdden ar gyfer Cenedlaethau'r Dyfodol i'r Pwyllgor Gwaith. Bod y £32k sy'n weddill yn cael ei gario drosodd fel cyllid i'w ddefnyddio yn 2021/22. - I nodi'r gofynion cyllido posibl ar gyfer y dyfodol ar gyfer 2021/22 ymlaen (Atodiad 1 Tabl 3 a pharagraff 5.5).		
B - Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?		
Bydd nifer o gynlluniau ychwanegol yn cael eu hystyried yn y rhaglen gyfalaf gyda fforddiadwyedd a gwneud y mwyaf o gyllid grant allanol fel y prif ffactorau cyllidol. Nid yw'r rhaglen gyfalaf arfaethedig a'r cynlluniau Cyfalaf ychwanegol, os cânt eu cefnogi, yn ymrwymo'r Cyngor i lefel o fenthycia sy'n cynyddu'r ddarpariaeth isafswm referniw neu daliadau llog i lefel na ellir ei fforddio		
C - Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?		
Mae'r mater wedi'i ddirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith gynnig y gyllideb gyfalaf.		
CH - A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?		
Ydi		
D - A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?		
D/b		
DD - Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	Mae sylwadau gan yr UDA wedi eu hymgorffori yn yr adroddiad
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	D/b – adroddiad y Swyddog Adran 151 yw hwn
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)	
7	Sgriwtini	
8	Aelodau Lleol	
9	Unrhyw gyrff allanol eraill	
E - Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	Economaidd	
2	Gwrthdlodi	
3	Trosedd ac Anhrefn	
4	Amgylcheddol	
5	Cydraddoldebau	
6	Cytundebau Canlyniad	
7	Arall	
F - Atodiadau:		
Atodiad 1 – Adroddiad ar y Gyllideb Gyfalaf 2020/21 Atodiad 2 – Cyllideb Cyfalaf Arfaethedig 2020/21		
FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):		
Adroddiad Strategaeth Cyfalaf – Pwyllgor Gwaith 30 Hydref 2017 Cyllideb Cyfalaf 2019/20 – Cyngor llawn 27 Chwefror 2019		

CYLLIDEB CYFALAF DRAFFT 2020/21

1. CYFLWYNIAD

- 1.1. Mae'r Gyllideb Cyfalaf drafft ar gyfer 2020/21, a nodir isod, yn cymryd i ystyriaeth yr egwyddorion a nodir yn y Strategaeth Gyfalaf a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith yn Chwefror 2019 a'r Cyngor llawn ym Mai 2019.

2. EGWYDDORION Y STRATEGAETH GYFALAF

- 2.1. Cafodd Strategaeth Gyfalaf 2019/20 ei chymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor llawn a caiff ei diweddarau ar gyfer 2020/21 i adlewyrchu'r lefelau cyllid newydd, unrhyw newidiadau ym mlaenoriaethau'r Cyngor ac unrhyw newidiadau a osodir allan yn Strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor ar gyfer 2020/21, a gymeradwyir gan y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor llawn ym Mawrth 2020.

- 2.2. Mae'r Strategaeth Gyfalaf bresennol yn nodi'r egwyddorion canlynol ar gyfer y Cyngor wrth benderfynu ar ei raglen gyfalaf:-

- Bob blwyddyn bydd cyllid cyfalaf yn cael ei ddyrannu i sicrhau buddsoddiad mewn asedau presennol.
- Bydd y Cyngor yn gwneud y mwyaf o gyllid cyfalaf allanol pan fo hynny'n bosib ac yn fforddiadwy.
- Bydd cyllido cyfalaf hefyd yn cael ei flaenoriaethu ar asedau sydd eu hangen i helpu'r Cyngor gyflawni ei gyfrifoldebau statudol.
- Mae'r Cyngor yn dal i fod yn ymroddedig i'r Rhaglen Ysgolion 21^{ain} Ganrif a bydd yn parhau i wneud defnydd llawn o'r cyllid allanol sydd ar gael trwy'r Rhaglen.

- 2.3. Aeth y strategaeth wedyn ymlaen i ddarparu ychydig mwy o wybodaeth ar sut y bydd yr egwyddorion hyn yn cael eu darparu a cafodd y pwyntiau allweddol canlynol eu cynnwys:-

- Bod y rhaglen Ysgolion 21^{ain} Ganrif yn cael ei hystyried ar wahân i weddill rhaglen gyfalaf gyffredinol y Cyngor.
- Bod amnewid asedau presennol neu rhai wedi darfu hefo'r budd o ostwng costau refeniw a bod swm yn cael ei ddyrannu yn y rhaglen gyfalaf bob blwyddyn i wella, neu amnewid, offer TG presennol, cerbydau ac adeiladau'r Cyngor.
- Bod swm yn cael ei ddyrannu yn y rhaglen gyfalaf i gwrdd â gofyniad statudol y Cyngor i gynnig grantiau cyfleusterau i'r anabl.
- Bod lefel o waith gwelliannau ffyrdd yn cael ei gyllido o'r rhaglen gyfalaf bob blwyddyn. Bydd y swm a ddyrennir yn ddibynnol ar y cyllid sydd ei angen i gyflawni unrhyw warantau gwerth isafswm contractau, lefel y cyllid allanol a mewnol sydd ar gael ac asesiad o gyflwr ffyrdd yr Awdurdod.
- Bydd prosiectau sydd angen lefel o gyllid cyfatebol yn cael eu hasesu fesul achos, bydd y penderfyniad i ymrwymo cyllid ai peidio yn ddibynnol ar y prosiect, sut mae'n ffitio i flaenoriaethau corfforaethol y Cyngor, unrhyw oblygiadau refeniw sy'n parhau a'r gymhareb o gyllid y Cyngor i'r cyllid grant.
- Ni fydd prosiectau a gyllidir o fenthycia di-gefnogaeth ond yn cael eu cyflawni os yw'r gostyngiad mewn costau refeniw neu'r incwm uwch a gynhyrchir yn ddigon i gwrdd â'r costau cyllido cyfalaf ychwanegol a grëir.

2.4. Mae'r Strategaeth Gyfalaf hefyd yn nodi sut y dylid sgorio unrhyw fid newydd fel â ganlyn:-

- Pa mor agos y bydd y prosiect yn cyfrannu at flaenoriaethau'r Cynllun Corfforaethol – sgôr allan o 20;
- A yw'r prosiect yn denu cyllid allanol sylweddol – sgôr allan o 10;
- A yw'r prosiect yn arwain at arbedion refeniw – sgôr allan o 10;
- A yw'r prosiect yn helpu i liniaru Risg Corfforaethol – sgôr allan o 10.

3. CYLLIDO RHAGLEN CYFALAF 2020/21

3.1. Mae'r cyllid sydd ar gael i gyllido'r rhaglen gyfalaf ar gyfer 2020/21 i'w weld yn Nhabl 1 isod. Dylid nodi fod y ffigyrau ar gyfer y Grant Cyfalaf Cyffredinol a'r Benthycia â Chefnogaeth yn seiliedig ar ffigyrau'r setliad Llywodraeth Leol dros dro. Ni fydd y ffigwr terfynol yn hysbys tan y cyhoeddir ffigyrau'r setliad terfynol ar 25 Chwefror 2020. Mae lefel y cyllid o dan y ddau bennawd wedi parhau yn gymharol gyson dros nifer o flynyddoedd a ni ragwelir y bydd newid sylweddol rhwng y setliad dros dro a'r setliad terfynol.

Tabl 1
Cyllid Cyfalaf a Ragwelir fydd ar gael ar gyfer 2020/21

Ffynhonnell y Cyllid	£'m	£'m
Rhaglen Cyllid Cyfalaf Cyffredinol		
Cyllid a ddygwyd ymlaen o 2019/20	3.219	
Grant Cyfalaf Cyffredinol	2.165	
Benthycia â Chefnogaeth (yn cynnwys y cyllid na ddefnyddiwyd yn 2019/20)	2.364	
Derbyniadau Cyfalaf	0.828	
Arian Cyfalaf Wrth Gefn	0.500	
TAW Hamdden wrth gefn	0.750	
Grantiau Allanol a Chyfraniadau	2.232	
Cyllid ar gyfer y Rhaglen Gyfalaf Gyffredinol (Cronfa'r Cyngor)		12.058
Ysgolion 21ain Ganrif		
Benthycia â Chefnogaeth	2.680	
Benthycia Di-gefnogaeth	3.679	
Grant Llywodraeth Cymru	2.680	
Cyllid yr Ysgolion 21ain Ganrif		9.039
Cyfrif Refeniw Tai (CRT)		
Arian wrth gefn yn y CRT	5.240	
CRT – Gwarged yn ystod y flwyddyn	8.988	
Lwfans Atgyweiriadau Mawr Llywodraeth Cymru	2.660	
Benthycia Di-gefnogaeth	0.250	
Cyllid ar gyfer CRT		17.138
Cyfanswm Cyllid Cyfalaf 2020/21		38.235

- 3.2.** Mae gwerth y derbyniadau cyfalaf sydd wedi'u hadnabod yn cynnwys swm a amcangyfrifir i fod yn £550k o ganlyniad i werthiant posibl y Cwrs Golff ac mae'r Pwyllgor Gwaith wedi dynodi y dylid defnyddio unrhyw dderbyniadau cyfalaf o ganlyniad i werthu'r Cwrs Golff er mwyn cyllido gwelliannau i gyfleusterau hamdden eraill. Mae hefyd yn cynnwys £100k o werthiannau mân-ddaliadau, sydd eisoes wedi'i glustnodi ar gyfer gwella'r mân-ddaliadau presennol.
- 3.3.** Mae £500k wedi'i neilltuo o'r Arian Cyfalaf wrth gefn, a fyddai'n gadael balans rhagdybiedig o £640k sydd ar gael i gyllido unrhyw waith cyfalaf argyfwng a allai godi yn ystod y flwyddyn neu er mwyn darparu cyllid cyfatebol petai cynnig o gyllid grant sylweddol yn cael ei dderbyn yn ystod y flwyddyn a fyddai'n ddibynnol ar swm bach o gyllid cyfatebol.
- 3.4.** Mae cyllid y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) wedi'i glustnodi ar gyfer prosiectau CRT yn unig ac ni ellir ei ddefnyddio ar gyfer unrhyw brosiectau eraill. Mae'r cynllun yn caniatáu ar gyfer defnyddio £5.24m yn ystod 2020/21, gan adael £1m fel yr arian wrth gefn parhaus. Mae hyn yn unol â Chynllun Busnes y CRT sydd wedi'i gymeradwyo gan y Cyngor eisoes.

4. RHAGLEN CYFALAF DRAFFT (Cynlluniau Ymrwymedig)

4.1. Cynlluniau 2019/20 a Ddygwyd Ymlaen

Ni fydd y cynlluniau canlynol yn cael eu cwblhau yn 2019/20 a byddant yn cael eu cario ymlaen i 2020/21.

Tabl 2

Cynlluniau 2019/20 a Ddygwyd Ymlaen

Cynlluniau 2019/20 a Ddygwyd Ymlaen	2020/21 £'000	2021/22 £'000	2022/23 £'000
Safle Sipsiwn a Theithwyr – Star	670	-	-
Porth Twristiaeth	1,345	-	-
Isadeiledd Strategol Caergybi	379	-	-
Adfywio Caergybi (Cyfnod II y Fenter Treflun Treftadaeth)	900	1,500	460
Cyfanswm Cynlluniau a Ddygwyd Ymlaen	3,294	1,500	460

4.1.1 Safle Sipsiwn a Theithwyr Dros Dro yn Star - Yn dilyn prynu'r safle a'r costau dylunio cychwynnol, mae £670k o'r gyllideb a neilltuwyd yn parhau i fod ar ôl ac ni chaiff ei wario cyn diwedd y flwyddyn ariannol. Mae'r fanyleb derfynol ar gyfer y cynllun yn cael ei llunio ar hyn o bryd a bydd y broses dendro yn cychwyn yn gynnar yn 2020.

4.1.2 Porth Twristiaeth - Cynllun a gyllidir gan yr UE yw hwn ac ni fydd angen cyllid ychwanegol gan y Cyngor yn 2020/21.

4.1.3 Isadeiledd Strategol Caergybi - Cynllun yw hwn a gyllidir o dan gytundeb Cyd-Fenter rhwng y Cyngor a Llywodraeth Cymru i godi adeiladau busnes newydd gyda chyllid grant allanol ychwanegol. Ni fydd angen cyllid ychwanegol gan y Cyngor yn 2020/21 i gwblhau'r cynllun.

4.1.4 Adfywio Caergybi (Cyfnod II y Fenter Treflun Treftadaeth) - Bydd £825k o'r £900k sydd ei angen yn cael ei gyllido trwy grant o Gronfa Dreftadaeth y Loteri, ond bydd angen cyllid cyfatebol ychwanegol o £75k. O ystyried lefel y grant o'i gymharu â chyfraniad y Cyngor, argymhellir cynnwys y cynllun hwn yn rhaglen gyfalaf 2020/21.

4.2 Adnewyddu / Amnewid Asedau Presennol

4.2.1 Neilltuir symiau bob blwyddyn yn y rhaglen gyfalaf i gynnal, uwchraddio neu amnewid ein hasedau presennol. Mae'r symiau a neilltuwyd wedi cael eu hadolygu gan y Tîm Cyllid mewn ymgynghoriad â'r gwasanaeth perthnasol ac argymhellir y symiau canlynol ar gyfer 2020/21: -

- **Grant Cyfleusterau i'r Anabl (GCA)** – Yn y blynyddoedd diwethaf, dyrannwyd £750k ac ychwanegwyd at y swm hwn yn 2018/19 a 2019/20 trwy ddefnyddio grantiau o'r Gronfa Gofal Canolraddol. Mae'r Gwasanaeth Tai, sy'n gyfrifol am ddyfarnu'r grantiau hyn, wedi nodi y bydd £600k yn ddigon o gyllid ar gyfer 2020/21. Fodd bynnag, fel rhan o gynigion y Gyllideb Refeniw, bydd y cost o gyflawni gwaith dan y grantiau hyn hefyd yn cael ei chyfalafu, gyda £36k yn cael ei drosglwyddo o'r gyllideb refeniw i'r gyllideb gyfalaf. Mae hyn yn dod â'r cyfanswm i £636k. Bydd angen codi'r cyllid yn ôl i £750k o 2021/22 ymlaen.
- **Mynediad i'r Anabl mewn Adeiladau Addysg** – dyrannwyd £300k i dalu cost yr addasiadau hyn mewn blynyddoedd blaenorol. Mae'r Gwasanaethau Eiddo wedi nodi bod angen gwario £978k mewn 5 ysgol uwchradd ac maent wedi rhaglennu'r gwaith hwn i ddigwydd dros y 3 blynedd nesaf. O ganlyniad, argymhellir neilltuo £300k eto ar gyfer 2020/21.
- **Adnewyddu Ysgolion** - Mae'r ôl-groniad o waith cynnal a chadw y mae angen ei wneud yn yr ysgolion yn sylweddol ac ni ellir ei gyllido yn y tymor byr i'r tymor canol. Mae'r Tîm Gwasanaethau Eiddo wedi nodi'r gwaith y mae'r mwyaf o frys amdano er mwyn defnyddio'r dyraniad arferol o £1m.
- **Adnewyddu Adeiladau heblaw Ysgolion** - Unwaith eto, mae ôl-groniad o waith y mae angen ei wneud yn swyddfeydd y Cyngor, cartrefi preswyl, cyfleusterau gofal dydd, llyfrgelloedd a chanolfannau hamdden ac nid oes digon o gyllid i wneud yr holl waith hwn mewn un flwyddyn. Neilltuwyd £600k yn y flwyddyn flaenorol a bydd y lefel hon o gyllid yn ddigon i wneud y rhan fwyaf o'r gwaith blaenoriaeth y mae angen ei wneud. Gallai hwn fod yn faes posib y gallai'r Cyngor fanteisio arno ar gyfer cael grantiau amgylcheddol a lleihau carbon newydd yn ystod y flwyddyn.
- **Ail wynebu Priffyrdd** – Mae'r gwasanaeth priffyrdd wedi asesu bod angen gwario o leiaf £2.2m ar briffyrdd y Cyngor er mwyn cynnal y safon gyfredol. Byddai uwchraddio holl ffyrdd y Cyngor i gwrdd â'r safon eto yn golygu buddsoddiad o rhwng £15m a £30m. Mae Llywodraeth Cymru wedi dyrannu £20m i gynorthwyo Cyngorau gyda rhaglen adnewyddu Priffyrdd. Cyfran Ynys Môn o'r cyllid grant hwn ar gyfer 2020/21 yw £599k, sy'n gadael £1.25m i'w gyllido o gyllid cyfalaf craidd y Cyngor.
- **Cerbydau** - Mae swm o £150k wedi'i neilltuo mewn blynyddoedd blaenorol i ganiatáu ar gyfer prynu cerbydau newydd yn lle'r rheini sydd wedi cyrraedd diwedd eu hoes ac i brynu cerbydau mwy effeithlon o ran tanwydd / carbon niwtral e.e. ceir trydan. Fodd bynnag, yn ychwanegol at brynu cerbydau newydd yn lle hen rai fel mater o drefn, mae 2 set o gerbydau yn cyrraedd diwedd eu hoes ddefnyddiol ac mae angen eu newid, sef lorïau graeanu a bysus mini Cludiant Cymunedol Môn. Yn y ddau achos, mae'r costau trwsio yn cynyddu ac mae risg gynyddol na fydd cerbydau ar gael pan fyddir eu hangen. Argymhellir newid y cerbydau dros y 3 blynedd nesaf, gan neilltuo £300k ar gyfer prynu cerbydau graeanu newydd bob blwyddyn am y 3 blynedd nesaf. Mae'r Rheolwr Fflyd yn bwriadu prynu 2 fws mini newydd ar gyfer Cludiant Cymunedol Môn yn 2020/21, gan gyllido un o'r £150k a neilltuwyd ar gyfer prynu cerbydau newydd, gyda £30k ychwanegol yn cael ei neilltuo yn 2020/21.

- **Asedau TG** - Mae angen buddsoddiad parhaus i gynnal isadeiledd craidd y Cyngor ac i gael dyfeisiau newydd i staff gael mynediad at systemau. Nodwyd y bydd angen £171k i gynnal yr isadeiledd craidd a bod angen £121k ar gyfer dyfeisiau bwrdd gwaith. Mewn blynyddoedd blaenorol, cyllidwyd costau trwyddedu o gyllid cyfalaf ond, gan fod y pwysau ar y gyllideb refeniw wedi lleddfu rhywfaint, trosglwyddwyd y costau hyn i'r gyllideb refeniw sy'n rhyddhau rhywfaint o gyllid cyfalaf.

4.2.2 Mae crynodeb yn Nhabl 3 isod yn dangos y cyllid craidd uchod yr argymhellir ei neilltuo :-

Tabl 3

**Cyllid sy'n cael ei argymhell ar gyfer Adnewyddu / Amnewid Asedau
Presennol 2020/21 – 2022/23**

Adnewyddu / Amnewid Asedau Presennol	2020/21 £'000	2021/22 £'000	2022/23 £'000
Grant Cyfleusterau i'r Anabl	636	750	750
Mynediad i'r Anabl mewn Adeiladau Addysg	300	300	300
Adnewyddu Ysgolion	1,000	1,000	1,000
Adnewyddu adeiladau heblaw ysgolion	600	600	600
Ailwynebu priffyrdd (£599k wedi'i gyllido o Grant Llywodraeth Cymru)	1,850	1,850	1,850
Cerbydau	480	480	480
Asedau TG	292	292	292
Cyfanswm	5,158	5,272	5,272

4.2.3 Cyfanswm y Cyllid Cyfalaf Cyffredinol a dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru ar gyfer 2020/21 yw £4.324m. Ychydig o gynnydd a fu yn y dyraniad cyfalaf cyffredinol gan Lywodraeth Cymru ers nifer o flynyddoedd wrth i gyllid cyfalaf ychwanegol gael ei gyfeirio at brosiectau penodol e.e. Ysgolion yr 21ain Ganrif. Os bydd y lefel hon o gyllid yn parhau yn 2021/22 a thu hwnt i hynny, bydd rhaglen gyfalaf y Cyngor naill ai wedi ei chyfyngu i atgyweirio ac amnewid yr asedau cyfredol neu bydd yn rhaid lleihau'r dyraniadau a ddangosir uchod er mwyn rhyddhau cyllid i gwrdd ag ymrwymadau eraill.

5. BIDIAU ERAILL AM GYLLID YCHWANEGOL

- 5.1.** Gofynnwyd i'r gwasanaethau gyflwyno bidiau am gyllid cyfalaf. Aseswyd y bidiau hyn gan y Tîm Cyllid, gan ddefnyddio'r mecanwaith sgorio a nodwyd yn y Strategaeth Gyfalaf, ac yna cawsant eu rhoi yn nhrefn eu blaenoriaeth gan yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth. Ac eithrio'r rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif, y Cyfrif Refeniw Tai, y gronfa TAW wrth gefn hamdden, unrhyw dderbyniadau cyfalaf yn sgil gwerthu'r cwrs golff (os bydd y Pwyllgor Gwaith yn penderfynu symud ymlaen i wneud hynny) a mân-ddaliadau, cyfanswm y cyllid craidd cyffredinol a oedd ar gael i'r Cyngor ar gyfer 2020/21 oedd £5.207m, a dyrennir £4.634m ohono uchod (Tabl 2 & 3), gan adael £0.573m i gyllido unrhyw brosiectau newydd yn 2020/21.
- 5.2.** Ar ôl sgorio'r prosiectau (yn unol â'r fethodoleg a nodir ym mharagraff 2.4) ac yn dilyn yr adolygiad gan yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth, argymhellir cynnwys y prosiectau canlynol yn rhaglen gyfalaf 2020/21 (gweler Tabl 4 isod):-

Tabl 4

Prosiectau Cyfalaf Untro yr argymhellir eu cyllido yn 2020/21

Teitl y Prosiect	Disgrifiad	Swm sy'n cael ei argymhell £'000	Cyllid Craidd £'000	Grant Allanol £'000
Prosiectau Llesiant Amgylcheddol a Datblygu Economaidd	Datblygiad Prosiect a chyllid cyfatebol i gael ei ddefnyddio fel y bydd nawdd grant yn dod ar gael.	95	95	0
Llithrfa Porth y Wrach	Gosod camerâu adnabod cerbydau / TCC ar y llithrfa er mwyn monitro iechyd a diogelwch ac er mwyn cynorthwyo â'r gwaith o gasglu ffioedd lansio.	30	30	0
Plas Mona	Er mwyn uwchraddio cyfleusterau yn y Cartref Preswyl.	80	80	0
Cronfa Gwella Cyfleusterau Hamdden	Darparu cyllid cychwynnol er mwyn dechrau gweithrediad y "Cynllun Datblygu Darpariaeth Hamdden Cenedlaethau'r Dyfodol." Caiff y cynllun ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith yn y man a bydd yn nodi'r union brosiectau i'w datblygu yn defnyddio'r cyllid hwn ac unrhyw grantiau allanol posibl y gall y Cyngor eu sicrhau.	250	250	0
Cynlluniau Atal Llifogydd	Cyllido'r gwaith dylunio cynlluniau mawr a darparu cyllid cyfatebol (15%) er mwyn denu cyllid grant gan Lywodraeth Cymru ar gyfer cynlluniau llai. Byddai grant Llywodraeth Cymru yn dod i gyfanswm o £487k.	573	86	487
Partneriaeth Tirlun Caergybi	Caiff hyn ei gyllido'n llawn gan grantiau allanol.	1,146	0	1,146
CYFANSWM Y CYLLID SY'N CAEL EI ARGYMELL I'W DDYRANNU YN YSTOD 2020/21		2,174	541	1,633

- 5.3.** Mae'r Cyngor wedi nodi'r angen am waith lliniaru llifogydd mewn nifer o ardaloedd gan gynnwys Porthaethwy, Llanfairpwll, Traeth Coch, y Fali, Amlwch a Chaergybi. Amcangyfrifir y bydd y cynlluniau hyn yn costio cyfanswm o rhwng £10m a £12m. Hyd yn oed gyda chyllid grant o 85% gan Lywodraeth Cymru, byddai'n rhaid i'r Cyngor ddyrannu cyllid cyfalaf craidd ar raddfa sylweddol i gwblhau'r cynlluniau hyn. Ar hyn o bryd nid yw'r cyllid hwnnw ar gael, fodd bynnag, bydd y swm a neilltuir uchod yn golygu y gellir dylunio'r prosiectau fel eu bod barod i'w gweithredu pan ddaw cyllid ar gael.

5.4. Nododd y broses o gyflwyno bidiau nifer o brosiectau nad oes angen cyllid arnynt yn 2020/21 ond y gellid bod angen eu cyllido yn 2021/22 neu wedi hynny. Mae'r rhain yn cynnwys y canlynol: -

- TGCh mewn Ysgolion - Bydd y Cyngor yn derbyn cyllid grant i uwchraddio cyfleusterau TG mewn ysgolion ond mae'r grant yn amodol ar i'r Cyngor ymrwymo i adnewyddu ac uwchraddio'r cyfleusterau hyn yn y dyfodol. Bydd hynny'n golygu y bydd raid rhyddhau o gwmpas £2m pum mlynedd o rŵan. Trwy roi swm i un ochr bob blwyddyn, e.e. £ 500k y flwyddyn, mae modd adeiladu cronfa wrth gefn a fydd ar gael i gyllido'r costau amnewid yn y dyfodol.
- Cynllun lliniaru llifogydd ar y B5109 yn Fryars Bay. Gan nad oes unrhyw eiddo mewn perygl o lifogydd yn yr ardal hon, nid yw'r cynllun yn denu cyllid grant gan Lywodraeth Cymru o dan ei chynllun cyfredol. Os daw cyllid grant ar gael, efallai y bydd angen i'r Cyngor ystyried rhyddhau cyllid cyfatebol er mwyn cwblhau'r gwaith lliniaru.
- Mae darparu gwasanaethau dydd yn y maes anabledau dysgu yn cael ei adolygu ar hyn o bryd. Gall canlyniad yr adolygiad hwnnw argymhell gwneud buddsoddiad cyfalaf mewn un ganolfan neu mewn mwy nag un, a hynny er mwyn moderneiddio'r gwasanaeth. Nid yw'n glir ar hyn o bryd faint o gyllid cyfalaf fyddai ei angen ond mae'n debygol o fod yn swm sylweddol.
- Ar hyn o bryd, mae'r Cyngor yn cynhyrchu cynllun "Datblygu Cyfleusterau Hamdden ar gyfer Cenedlaethau'r Dyfodol", gyda'r bwriad o nodi'r hyn fydd ei angen i gynnal a gwella'r cyfleusterau hamdden yn nhair prif ganolfan hamdden y Cyngor a lleoliadau allweddol eraill. Mae tua £750k mewn cronfa wrth gefn hamdden benodol a gellid cynyddu'r cyllid sydd ar gael trwy werthu'r cwrs golff o bosib, os bydd y Cyngor yn dod i'r casgliad hwnnw. Fodd bynnag, mae angen llawer mwy o gyllid na hynny a bydd angen cyllid allanol ychwanegol i'w weithredu. Byddai angen cymorth cyllid grant allanol hefyd ar gyfer unrhyw fuddsoddiad ychwanegol i baratoi ar gyfer Gemau'r Ynysoedd.
- Mae offer y cynllun band llydan 'Cyswllt Môn' yn agos at ddiwedd ei oes ddefnyddiol ac, er mwyn cynnal y cysylltiadau â'r sefydliadau a wasanaethir ganddo ar hyn o bryd, bydd angen newid yr offer neu drosglwyddo'r cysylltiadau i Rwydwaith Prosiect Cydgasglu Band Eang y Sector Cyhoeddus (PSBA). Amcangyfrifir y bydd angen £180k dros gyfnod o 3 blynedd i gwblhau'r trosglwyddiad. Fodd bynnag, byddai symud i ffwrdd o gynllun band eang Cyswllt Môn yn golygu y gellid gwerthu'r mastiau a byddai hynny'n cynhyrchu derbyniadau cyfalaf.
- Mae'r Cyngor wedi buddsoddi symiau dros y blynyddoedd diwethaf i foderneiddio ei brosesau busnes trwy fuddsoddi mewn systemau swyddfa gefn a gweithredu'r system Rheoli Perthynas Cwsmer (CRM). Y cam nesaf yw dechrau datblygu systemau ymateb awtomataidd i ddelio ag ymholiadau gan gwsmeriaid (ChatBots). Er nad yw'r Cyngor mewn sefyllfa i weithredu'r dechnoleg ar hyn o bryd, nodwyd yr angen i fuddsoddi mewn technoleg o'r fath fel cais cyfalaf i'r dyfodol.
- Er mwyn ymestyn yr ardaloedd lle byddai modd cynhyrchu ffioedd o barcio ceir neu i foderneiddio'r ffordd y mae modurwyr yn talu ffioedd parcio, bydd angen cynyddu nifer y peiriannau talu ac arddangos a/neu gael rhai newydd. Bydd angen buddsoddiad cyfalaf yn y dyfodol felly.
- Mae'r Cyngor yn datblygu strategaeth gorfforaethol i wella perfformiad amgylcheddol a lleihau allyriadau carbon. Er bod nifer o'r gweithgareddau cyfredol neu'r weithgareddau sydd yn yr arfaeth wedi cael eu cyllido, disgwylir y bydd angen i'r Cyngor ddyrannu cyllid cyfalaf a referiw ychwanegol yn y dyfodol i sicrhau ei fod yn chwarae ei ran yn llawn.

5.5. Mân Ddaliadau

Cafwyd dau gais ar gyfer uwchraddio 2 o fân-ddaliadau ar gost gyfunol o £160k. O ystyried y cyllid cyfyngedig sydd ar gael, fe argymhellir bod unrhyw waith o uwchraddio mân-ddaliadau yn cael ei gyllido o unrhyw dderbyniadau cyfalaf sy'n cael eu creu drwy werthu tir neu adeiladau neu o'r swm sydd wedi'i glustnodi ar gyfer gwneud gwaith atgyweirio a chynnal a chadw yn y gyllideb refeniw. Disgwylir y bydd derbyniadau cyfalaf o £100k yn cael eu derbyn yn 2020/21.

6. YSGOLION YR 21^{AIN} GANRIF

6.1. O ganlyniad i'r cyllid sylweddol sydd ar gael gan Lywodraeth Cymru ar gyfer y cynlluniau a'r angen i foderneiddio'r stad ysgolion bresennol, mae'r Cyngor wedi ymrwymo i gyllido'r cynlluniau hyn drwy'r defnydd o fenthycia di-gefnogaeth a'r derbyniadau cyfalaf o werthu hen safleoedd yr ysgolion. Mae Rhaglen Gyfalaf 2020/21 y caniatáu ar gyfer cwblhau prosiectau Band A a chychwyn prosiectau Band B. Penderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith fydd pa prosiectau i ymgymryd â nhw a phryd y byddant yn dechrau.

6.2. Y gost a amcangyfrifir ar gyfer y rhaglen yn 2020/21 yw £9.039m (net o unrhyw dderbyniadau cyfalaf) a chaiff ei gyllido £2.68m drwy grant Llywodraeth Cymru, £2.68m o fenthycia â chefnogaeth a £3.679m o fenthycia di-gefnogaeth.

7. CYFRIF REFENIW TAI

7.1. Mae'r Cyfrif Refeniw Tai yn gyfrif sydd wedi'i glustnodi o ran gwariant refeniw a chyfalaf. Bydd y rhaglen arfaethedig ar gyfer 2020/21 yn gweld buddsoddiad parhaus yn y stoc dai bresennol er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth parhaus â'r safonau SATC, gyda £6.645m miliwn yn cael ei fuddsoddi. Bydd £10.493m pellach yn cael ei wario ar ddatblygu eiddo newydd ac mewn prynu eiddo hawl i brynu yn ôl.

7.2. Caiff y rhaglen ei gyllido drwy: Arian Wrth Gefn y CRT (£5.24m), gwarged y refeniw a grëwyd yn 2020/21 (£8.988m), grantiau Llywodraeth Cymru (£2.66m) a benthyca di-gefnogaeth newydd (£0.25m).

8. CRYNODEB O'R RHAGLEN GYFALAF SY'N CAEL EI HARGYMELL AR GYFER 2020/21

8.1. Mae'r rhaglen gyfalaf sy'n cael ei argymell ar gyfer 2020/21 yn cael ei chrynhai yn Nhabl 5 isod ac yn cael ei ddadansoddi mewn mwy o fanylder yn Atodiad 2.

Tabl 5

Crynodeb o'r Rhaglen Gyfalaf sy'n cael ei argymhell ar gyfer 2020/21

	Cyf	£'000
Cynlluniau 2019/20 a Ddygwyd Ymlaen	Para 4.1 a Tabl 2	3,294
Adnewyddu / Amnewid Asedau	Para 4.2.2 a Tabl 3	5,158
Prosiectau Cyfalaf Newydd Untro	Para 5.2 a Tabl 4	2,174
Mân Ddaliadau a gyllidwyd o dderbyniadau cyfalaf	Para 5.7	100
Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif	Para 6	9,039
Cyfrif Refeniw Tai	Para 7	17,138
Cyfanswm Rhaglen Gyfalaf Arfaethedig 2020/21		36,903
Cyllidir drwy:		
Grant Cyfalaf Cyffredinol		2,165
Benthyca â Chefnogaeth Cyffredinol		2,364
Derbyniadau Cyfalaf		245
Arian Cyfalaf Wrth Gefn		500
Benthyca â Chefnogaeth - Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif		2,680
Benthyca Di-gefnogaeth - Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif		3,679
Arian Wrth Gefn CRT a'r Gwarged yn y flwyddyn		14,228
Benthyca Di-gefnogaeth CRT		250
Grantiau Allanol		7,572
Cyllid 2019/20 a Ddygwyd Ymlaen		3,219
Cyfanswm Cyllid Cyfalaf 2020/21		36,903

- 8.2.** Mae cyfanswm y cyllid sydd ar gael ar gyfer 2020/21, fel y nodir yn Nhabl 1, yn £38.235m. Argymhellir y dylid defnyddio £36.903m, gan adael balans o £1.332m heb ei ddefnyddio. Mae hyn yn cynnwys arian wrth gefn TAW Hamdden £750k, amcangyfrif £550k o dderbyniadau cyfalaf o werthiant posibl Cwrs Golff Llangefni a £32k o dderbyniadau cyfalaf heb eu dyrannu.

Argymhellir fod yr arian wrth gefn TAW Hamdden ac unrhyw dderbyniadau cyfalaf posibl o werthiant arfaethedig y cwrs golff yn cael eu hystyried gan y Pwyllgor Gwaith pan gyflwynir y Cynllun Datblygu Darpariaeth Hamdden ar gyfer Cenedlaethau'r Dyfodol i'r Pwyllgor Gwaith. Bod y £32k sy'n weddill yn cael ei gario drosodd fel cyllid i'w ddefnyddio yn 2021/22.

Cynllun Cyfalaf Arfaethedig 2020/21

Enw'r Cynllun	Cyllideb 2020/21 £	Cyllidir Gan								
		2019/20 D/Y	Grant Cyfalaf Cyffredinol	Benthyca gyda Chefnogaeth	Derbyniadau Cyfalaf	Arian Wrth Gefn Cyfalaf	Benthyca Di- Gefnogaeth	Grantiau Allanol	Arian Wrth Gefn	Cyfanswm Cyllid
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cynlluniau 2019/20 a Ddygwyd Ymlaen										
Safle Sipsiwn a Theithwyr – Star	670	670								670
Porth Twristiaeth	1,345	1,345								1,345
Isadeiledd Strategol Caergybi	379	379								379
Adfywio Caergybi (Cyfnod II y Fenter Treflun Treftadaeth)	900	825			75					900
Cyfanswm Cynlluniau 2019/20 a Ddygwyd Ymlaen	3,294	3,219	-	-	75	-	-	-	-	3,294
Adnewyddu / Amnewid Asedau Presennol – Adeiladau, Cerbydau, TG & Priffyrdd										
Grant Cyfleusterau i'r Anabl	636		636							636
Mynediad i'r Anabl mewn Adeiladau Addysg	300			300						300
Adnewyddu Ysgolion	1,000			1,000						1,000
Adnewyddu Adeiladau Heblaw Ysgolion	600			379	71	150				600
Ailwynebu Priffyrdd	1,850		726	524		1		599		1,850
Prynu Cerbydau Newydd	480		480							480
Uwchraddio / Newid offer TG	292		292							292
Cyfanswm Adnewyddu / Amnewid Asedau Presennol	5,158	-	2,134	2,203	71	151	-	599	-	5,158
Prosiectau Cyfalaf Newydd 2020/21										
Prosiectau Llesiant Amgylcheddol a Datblygiad Economaidd	95			95						95
Llithrfa Porth Wrach – Camerâu Gorfodi	30			30						30
Adnewyddu Cartref Preswyl Plas Mona	80		31	36		13				80
Cyllid Cyfatebol ar gyfer Cynlluniau Lliniaru Llifogydd	573					86		487		573
Gwelliannau Hamdden	250					250				250
Adnewyddu Mân-ddaliadau	100				100					100
Partneriaeth Tirlun Caergybi	1,146							1,146		1,146
Cyfanswm Prosiectau Cyfalaf Newydd 2020/21	2,274	-	31	161	100	349	-	1,633	-	2,274

Enw'r Cynllun	Cyllideb 2020/21 £	Cyllidir Gan								
		2019/20 D/Y	Grant Cyfalaf Cyffredinol	Benthyca gyda Chefnogaeth	Derbyniadau Cyfalaf	Arian Wrth Gefn Cyfalaf	Benthyca Di- Gefnogaeth	Grantiau Allanol	Arian Wrth Gefn	Cyfanswm Cyllid
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Ysgolion 21ain Canrif / Moderneiddio Ysgolion										
Cwblhau Rhaglen Band A	5,297			1,355			2,587	1,355		5,297
Cychwyn Rhaglen Band B	3,742			1,325			1,092	1,325		3,742
Cyfanswm Ysgolion 21ain Ganrif / Moderneiddio Ysgolion	9,039	-	-	2,680	-	-	3,679	2,680		9,039
CYFANSWM GRONFA CYFFREDINOL	19,765	3,219	2,165	5,044	246	500	3,679	4,912	-	19,765
Cyfrif Refeniw Tai										
Gwaith Cynnal a Chadw Cynlluniedig a Gwelliannau SATC	6,645							2,660	3,985	6,645
Datblygiadau Newydd ac Ail-Brynu Eiddo Hawl i Brynu	10,493						250		10,243	10,493
Cyfanswm Cyfrif Refeniw Tai	17,138	-	-	-	-	-	250	2,660	14,228	17,138
CYFANSWM CYNLLUN CYFALAF 2020/21	36,903	3,219	2,165	5,044	246	500	3,929	7,572	14,228	36,903

Ymateb i Gynigion Cychwynnol y Pwyllgor Gwaith ar gyfer Cyllideb 2020/21

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Chwefror 2020

Awdur - Gethin Morgan, Rheolwr Cynllunio Busnes, Rhaglen a Pherfformiad

Pennaeth Gwasanaeth - Carys Edwards, Pennaeth Adnoddau Dynol a Thrawsnewid Corfforaethol

1. Rhagarweiniad

- 1.1. Rhwng 15 Ionawr a 7 Chwefror 2020 cynhaliodd y Cyngor ymarfer i ymgysylltu gyda'r cyhoedd ar y cynigion cychwynnol ar gyfer cyllideb 2020/21 yr oedd y Pwyllgor Gwaith wedi cytuno y dylid ymgynghori yn eu cylch. 'Roedd y cyfnod ymgynghori 3 wythnos yn canolbwyntio ar gynigion ar gyfer arbedion a gyflwynwyd gan wasanaethau'r Cyngor.
- 1.2. Cyflwynwyd y cynigion o ganlyniad i'r broses gyllidebol flynyddol ac ymgynghorwyd arnynt er mwyn cael barn y cyhoedd ac i sicrhau y gall y Pwyllgor Gwaith (wrth i'r broses dynnu tua'i therfyn) wneud argymhellion yn seiliedig ar yr holl wybodaeth sydd ar gael. Fe'u cyflwynwyd gan y gwasanaethau yn ystod yr hydref lle cawsant eu herio a'u cytuno fel rhai y dylid ymgynghori yn eu cylch gan Aelodau Etholedig pob grŵp gwleidyddol yn y Cyngor.
- 1.3. Ystyriwyd ystod eang o arbedion lle'r oedd yr her fewnol a'r consensws wedi arwain at gyflwyno nifer o wahanol gynigion - a oedd yn amrywio o faterion fel cynnydd o 4-5% yn y Dreth Gyngor, cael gwared ar rai swyddi gwag a chynyddu ffioedd parcio mewn meysydd parcio arfordirol a threfol - ond i wahanol raddau.
- 1.4. Rhoddwyd cyhoeddusrwydd i'r cynigion hyn mewn sawl ffordd;
 - 1.4.1. Datganiadau ac erthyglau yn y wasg
 - 1.4.2. Cyhoeddwyd y cynigion ar wefan y Cyngor (hafan)
 - 1.4.3. Defnydd helaeth o gyfryngau cymdeithasol - Twitter, Facebook i hysbysebu'r cynigion gydag ystod ehangach o drigolion
 - 1.4.4. Cyfweiliad gan yr Aelod Portffolio, Robin Williams ar MônFM yn hyrwyddo'r ymgynghoriad a'i gynnwys

Nod pob un o'r sianeli uchod oedd rhoi cyhoeddusrwydd a chreu brwdfrydedd ymhlith dinasyddion a staff i ymgysylltu ac i ymateb i'r cynigion cychwynnol.

Gofynnwyd i ddinasyddion, partneriaid a staff ymateb i'r ymgynghoriad mewn gwahanol ffyrdd, gan gynnwys:

- Arolwg ar-lein ar ein gwefan
- E-bost neu

- Ysgrifennu atom yn y ffordd draddodiadol trwy bostio llythyr

1.5. Yn ogystal â'r uchod, cynhaliodd y Cyngor ymarferion ymgysylltu pellach gyda:

- Y Fforwm Cyngorau Tref a Chymuned ynghyd â phartneriaid. Cynhaliwyd y fforwm yn Siambr y Cyngor
- Sesiynau gyda phobl ifanc trwy'r fforymau Ffermwyr Ifanc a'r Urdd.
- Sesiwn gyda Phenaethiaid ac Uwch Reolwyr ysgolion ar yr Ynys

Dilynodd yr ymgynghoriad eleni batrwm tebyg i'r digwyddiadau ymgynghori a gynhaliwyd yn ystod y blynyddoedd diwethaf, ond nid oedd mor eang ag yn y blynyddoedd diwethaf oherwydd yr amserlen fyrrach a orfodwyd ar y Cyngor gan Lywodraeth Cymru. Rhoddwyd y pwyslais eleni ar gael ymatebion electronig trwy ein defnydd helaeth o gyfryngau cymdeithasol.

Derbyniwyd 85 o ymatebion trwy ddulliau electronig, derbyniwyd 2 e-bost a 2 lythyr trwy e-bost.

Mae'r canlyniadau / canfyddiadau fel a ganlyn –

Ydych chi'n cytuno y dylai'r Cyngor barhau i fuddsoddi mewn Gwasanaethau Oedolion er mwyn ymateb i'r cynnydd yn y galw?

							Canran	Cyfanswm
1	Ydw						80.72%	67
2	Nac ydw						19.28%	16
Dadansoddiad	Cymedr:	1.19	Gwriad Safonol	0.39	Cyfradd foddhad	19.28	Atebwyd	83
	Gwriad	0.16	Camgymeriad Safonol:	0.04			Heb ateb	2

Ydych chi'n cytuno â chynnig y Pwyllgor Gwaith i amddiffyn cyllidebau ysgolion trwy beidio â gweithredu'r toriad o £ 800k a ohiriwyd yn 2019/20?

							Canran	Cyfanswm
1	Ydw						73.49%	61
2	Na						26.51%	22
Dadansoddiad	Cymedr	1.27	Gwriad Safonol:	0.44	Cyfradd foddhad:	26.51	Wedi ateb	83
	Gwriad:	0.19	Camgymeriad Safonol:	0.05			Heb ateb	2

Ydych chi'n meddwl ei bod hi'n rhesymol ein bod ni'n codi'r Dreth Gyngor rhwng 4.5% a 5%? (O gofio lefel y setliad a'r angen i ariannu'r cynnydd yn y galw yn y Gwasanaethau Oedolion a'r Gwasanaethau Addysg)

			Canran	Cyfanswm
1	Ydw		30.12%	25
2	Nac ydw		69.88%	58
Dadansoddiad:			Atebwyd	83
	Cymedr: 1.7	Gwriad Safonol: 0.46	Cyfradd foddhad: 69.88	
	Gwriad: 0.21	Camgymeriad Safonol: 0.05	Heb ateb	2

A ydych chi'n cytuno â'r cynigion yn Atodiad 4 o'r Adroddiad ar y Gyllideb Refeniw?

			Canran	Cyfanswm
1	Ydw		58.90%	43
2	Nac ydw		41.10%	30
Dadansoddiad			Atebwyd	73
	Cymedr: 1.41	Gwriad Safonol: 0.49	Cyfradd Foddhad: 41.1	
	Gwriad: 0.24	Camgymeriad Safonol: 0.06	Heb ateb	12

Mae'r uchod yn dangos canlyniad o blaid y cynigion a gyflwynwyd ar gyfer arbedion yn ystod 2020/21. Wedi dweud hyn, mae rhai safbwyntiau sy'n cwestiynu rhai cynigion. Derbyniodd y Cyngor ddau ar bymtheg o sylwadau o'r fath. Mae'r rhain yn amrywio o gwestiynu gwerth cynyddu taliadau parcio, i herio pam mae angen cynnydd o'r fath yn y dreth Gyngor.

Mae'r pwynt a wnaed ynghylch cynyddu costau parcio mewn lleoliadau arfordirol yn destun pryder mewn dau ymateb a gafwyd trwy e-bost (mae un ohonynt yn dod o Glwb Hwyllo a Chwaraeon Dŵr Traeth Coch) sy'n amlinellu effaith bosib newid o'r fath pe bai'r ffioedd yn cynyddu, ynghyd ag effeithiau pellgyrhaeddol pellach ar gyfleoedd i wella iechyd a lles unigolion yn y dyfodol.

Mae eraill yn cwestiynu dilysrwydd cynyddu'r Dreth Gyngor flwyddyn ar ôl blwyddyn gyda rhai yn tynnu sylw at y ffaith bod y codiad fel arfer yn uwch na lefel chwyddiant sy'n golygu bod eu hincwm gwario yn gostwng flwyddyn ar ôl blwyddyn. Nododd un sylw y dylai Llywodraeth Cymru roi mwy o gyllid i Gyngorau a dywedodd tri o bobl y dylai perchnogion ail gartrefi dalu mwy o dreth gyngor am ail gartrefi yn Ynys Môn.

Roedd un sylw yn cwestiynu gwerth lleihau'r gyllideb ar gyfer digwyddiadau dinesig, gan gwestiynu

ei effaith ar dwristiaeth, cynhwysiant cymdeithasol a gweithgareddau sy'n pontio'r cenedlaethau a derbynwyd un ymateb gan cyngor cymunedol oedd yn nodi nad oedd cyfnod ymgynghori o 3 wythnos yn ddigon o gyfnod iddynt fedru ymateb.

Ydych chi'n cytuno â'r cynigion yn ein rhaglen gyfalaf lawn ar gyfer 2020/21 fel y gwelir hwy yn yr adroddiad ar y Gyllideb Gyfalaf?

							Canran	Ymateb	
1	Ydw						53.42%	39	
2	Nac ydw						46.58%	34	
Dadansoddiad:		Cymedr:	1.47	Gwriad Safonol:	0.5	Cyfradd foddhad:	46.58	Atebwyd	73
		Gwriad:	0.25	Camgymeriad Safonol:	0.06			Heb ateb	12

'Roedd rhaniad yr ymatebion canrannol i'r cynigion yn fwy cyfartal, gyda 53% yn cytuno â'r cynigion a 47% yn erbyn.

Derbyniwyd dau ar bymtheg o sylwadau, ac roedd un ohonynt yn cwestiynu pam na ddefnyddiwyd unrhyw ddogfennau cyhoeddus ar gyfer yr ymgynghoriad a bod methiant i wneud hynny yn gwneud iddo gasglu mai ymgynghoriad 'er mwyn sioe' yn unig ydyw. Tynnodd ddau sylw at y ffaith y dylid lloio mwy ar y llywodraeth i gael treth gorfforaethol gan sefydliadau mawr.

Roedd eraill yn cwestiynu perthnasedd y canlynol -

- Pam mae'r Cyngor yn gwarchod y gyllideb addysg?
- Pam mae'n cynyddu'r dreth gyngor?
- Safle i deithwyr
- Prynu cerbydau graeanu newydd

Roedd un ymateb yn cwestiynu a ddylid buddsoddi yn Ysgol Syr Thomas Jones, Amlwch fel rhan o'r rhaglen moderneiddio ysgolion oherwydd credir ei bod yn ymrwymiad ariannol gyda chostau sylweddol di-baid ('money pit') Roedd un arall yn cwestiynu a ddylid buddsoddi yn Ysgol Gyfun Llangefni oherwydd cyflwr yr ysgol ac roedd sylw arall yn erfyn ar y Cyngor i adeiladu'r Ysgol Corn Hir newydd gyda chynnydd o 50% yn y capasiti oherwydd y bydd mwy a mwy o deuluoedd yn ymgartrefu yn Llangefni dros y blynnyddoedd i ddod.

Nododd ymatebion eraill y dylid gwerthu hen adeiladau'r Cyngor a chwtogi niferoedd staff, a chwestiynwyd yn galed a yw gwasanaeth Cludiant Cymunedol Mon yn foeth diangen sydd bellach yn anfforddiadwy oherwydd bod opsiynau cludiant eraill ar gael i gwsmeriaid eu defnyddio.